

Csepei Réka

A francia–német tengely fokozatos gyengülése az Európai Unión belül

Hónapról hónapra, választásról választásra egyre kézzelfoghatóbbá válik az Európai Unió két alapító államának gyengülése. A két pillér belpolitikai válsága értelemszerűen egész Európára kihat, hiszen átrendezheti annak erőviszonyait.

A tíz napja közzétett Draghi-jelentés¹ a kontinens lassú agóniáját vizionálja. De Németország és Franciaország jelenlegi legyengült belpolitikai helyzete nehezen teheti lehetővé a szükséges „radikális, konkrét és sürgős” változásokat. Logikusan merül fel tehát a kérdés: ki állhat majd a „Super Mariónak” titulált, az euró 2012-es mentőhadjáratát sikerre vivő olasz bankár által előírt elengedhetetlen reformhadjárat élére?

Fokozódó belpolitikai válság Franciaországban

Emmanuel Macron ez év április 25-én beszédet mondott a Sorbonne-on.² Akkori felszólalásából egyértelműen kiérezhető, hogy mint az európai politika vezetője kívánja magát feltüntetni. Ekkor még talán ez az ambíció némileg legitimnek tűnhetett, különösen az akkor már igencsak ingadozó, karizmatikusnak nem igazán nevezhető Olaf Scholz vezette német belpolitikai viszonyok tekintetében. De hol van már ez az idő? Azóta sok víz lefolyt a Szajrán. Az európai parlamenti, illetve az elnöki döntéssel előre hozott nemzetgyűlési választások következtében Macron elnök hatalma saját országán belül igencsak meggyengült. És ezt a sikeres olimpia dicsfénye sem tudta a francia választópolgárokkal elfeledtetni.

Már a július eleji nemzetgyűlési választások eredményeiből egyértelművé vált, hogy abszolút többség hiányában egyetlen erő sem fog tudni stabil kormányt felállítani. A két hónapig tartó tárgyalások eredményeképpen Macron elnök választása a konzervatív republikánus Michel Barnier-ra esett. Utóbbi, legalábbis a Matignon által közzétett információk szerint, még a hét vége előtt

¹ The Future of European Competitiveness: Report by Mario Draghi 2024.

² Discours sur l'Europe 2024.

bejelenti kormányának összetételét.³ Amit az új kormány első döntéseiről már tudni lehet, az az egyes adók megemelésének tervbe vétele.

Az új kormányfő „székfoglaló”, a jövődő kormány főbb politikai irányvonalait felvázoló beszédét azon határozott szándék hangsúlyozásával kezdte, miszerint elsődleges célja „a szenvedés, a nélkülözés, a harag és a közbiztonság kihívásaira válaszolni”. Ez utóbbi alatt kirajzolódik a bevándorlás problémája rendezésének elsődleges szándéka.

Középpontban a bevándorlás kérdése

Michel Barnier politikai karrierjében a migráció kérdése már régóta központi téma: 2021-ben a Republikánusok (LR) köztársaságielnök-jelöltségéért ringbe szálló Barnier moratóriumot indítványozott a bevándorlás megfékezésére. Az egyre inkább fenyegető migrációs hullámmal szemben az „erős kéz” politikájára van szükség – hangoztatta. A családegyesítés megakadályozása, a bevándorlók ingyenes orvosi ellátásának megvonása és a határok védelme állt már akkor is javaslati középpontjában. Barnier nyíltan prioritásként mutatja be a bevándorlás megfékezésének kérdését. De vajon személyes meggyőződés vagy politikai taktika ez részéről?

Ahhoz, hogy kormánya fennmaradjon, az új miniszterelnöknek a Nemzeti Tömörülést kell meggyőznie és egyben megnyugtattania. Barnier vajon helyet ad-e majd kormányában egy migrációs ügyekért felelős minisztériumnak?⁴ 2007-ben Nicolas Sarkozy elnöksége alatt volt már erre példa,⁵ a bevándorlási és nemzeti identitásért felelős minisztérium formájában (Ministère de l’Immigration et de l’Identité nationale, Brice Hortefeux és Éric Besson vezetése alatt). Egyelőre azonban a Matignon tagadja egy ilyen minisztérium felállításának a tervét, hiszen a baloldal és számos makronista számára a bevándorlási minisztérium valóságos *casus belli* jelentene.

A Barnier-kormányra váró feladat a „kör négyyszögesítésével” jellemezhető: egyszerre kell ugyanis a kormánynak meggyőznie a Nemzeti Tömörülést és a radikális baloldalt. Ráadásul a makronisták közül sokan erőteljesen ellenzik a migráció kérdésének miniszteri szintre emelését. Márpedig a 99 makronista képviselő nélkül Barnier kormányának semmi esélye nem

³ MAINGUET 2024.

⁴ Franceinfo 2024.

⁵ COURTOIS 2022.

lehet a bizalmatlansági indítvány elkerülésére. Ami pedig a baloldali pártokat illeti, már 2023 decemberében tanúi lehettünk frontális támadásuknak az akkori miniszterelnök asszony, Élisabeth Borne által előterjesztett bevándorlási törvényjavaslat ellen.

Az új miniszterelnök, Michel Barnier azonban már nyíltan felvállalja és hangsúlyozza kormányának egyik legfőbb prioritását, amelyet a bevándorlás megfékezésében határoz meg, „emberséges politikával, de erős kézzel”. Ezzel a francia választópolgárok egyik elsődleges aggodalmára ad választ (a bevándorlás az elmúlt két választás második legfontosabb témájaként szerepelt, a vásárlóerő után).

A franciák számára a bevándorlás kérdése a legutóbbi választások egyik legfontosabb témájává vált. Az emelkedő számadatok magukért beszélnek: 2023-ban az ország 320 000 tartózkodási engedélyt adott ki. Ez háromszor annyi, mint a 90-es években. A Nemzeti Tömörülésre leadott tizenegymillió szavazat is ezt az aggodalmat tükrözi.⁶

A francia kedélyeket azonban ez a kompromisszumos, szakértői kormányt feltételező kinevezés korántsem látszik megnyugtatni. Hiszen júniusban és júliusban is az urnák elé járultak, demokratikus véleménynyilvánításuk eredményeit azonban a választásokat követő döntések korántsem látszanak tükrözni. Jogosan merül fel tehát a demokratikus alapelvek tiszteletben tartásának kérdése. A Nemzetgyűlés vezető pozícióiba makronista politikusok kerültek, az újonnan kinevezett miniszterelnök pedig az 577 képviselői helyből csupán 49-et elfoglaló republikánus párt soraiból kerül ki.

Az új EU-biztos kinevezésének kérdése

Hasonló, a demokrácia alapelveinek igencsak ellentmondó helyzettel szolgált egy tegnapi hír is, miszerint az eddigi EU-biztos Thierry Breton helyett Stéphane Séjourné, a januárban kinevezett Gabriel Attal kormányának külügyminisztere fogja ezentúl Franciaországot képviselni az Európai Bizottságban.⁷ Több politikai elemző felháborodásának adott hangot, kiemelve, hogy ezzel Franciaország voltaképpen vazallusi státuszba került. Ez az esemény valóban értelmezhető Emmanuel Macron behódolásaként, hiszen ezzel elfogadta, hogy az EU egyik alapító államának demokratikusan megválasztott elnöke által kinevezett

⁶ Immigration: les chiffres pour 2023 2024.

⁷ La Croix 2024.

biztost (Thierry Breton) a választópolgárok által meg nem választott Von der Leyen lemondathatja. Mi ez, ha nem EU-s technokrata beavatkozás a francia belpolitikába? – teszik fel a kérdést többen. A Nemzetgyűlés elnöki pozíciójában megerősített Yaël Braun-Pivet után Stéphane Séjourné kinevezésével Emmanuel Macron ismét egy hűséges zsoldosát helyezte pozícióba, ami a nép több alkalommal is kinyilvánított akaratát semmiben nem tükrözi.

Stéphane Séjourné, az Attal-kormány külügyminisztere ez év januárja óta az Európai Parlament Renew frakciójának elnöke, Emmanuel Macron lelkes híve, az európai politikai színtéren a makrónia valóságos „megtestesítője”. Séjournét tehát Ursula von der Leyen nevezte ki, ami sokak szemében Franciaország „kapitulációját” jelenti az Európai Bizottsággal szemben. Jegyezzük meg itt azt is, hogy Franciaország egyetlen pozíciót sem kapott az úgynevezett *top jobs*⁸ közül! Mindez egyértelmű tervesztésre utal az unión belül.

A német belpolitika válsága

De nem sokkal biztatóbb Németország belpolitikai helyzete sem. A figyelem, illetve a belpolitikai válság középpontjában itt is a bevándorlás kérdése áll. Az Angela Merkel által 2015-ben több mint egymillió bevándorló befogadásáról hozott döntést⁹ a szövetségi állam azóta sem tudta megemésztetni. Az augusztus végi, egy szíriai iszlamista által végrehajtott késes támadás csak tovább fokozta a már amúgy is hatalmas méreteket öltött feszültségeket. Az AfD (Alternatíva Németországnak) tübingiai, illetve szászországi győzelme¹⁰ nemcsak komoly figyelmeztetést jelent a hatalmon lévő koalíció számára, hanem egyértelmű inspirálója a határok lezárását elrendelő döntésnek.

Szemmel láthatólag Németországban elindult egyfajta „licitálás” a különböző politikai erők között a bevándorlás megfékezésének kérdésében. Scholz kancellár a határok lezárását történelmi fordulatnak nevezte, hangsúlyozva, hogy ezzel országának az elmúlt húsz év legfontosabb lépését sikerült megvalósítania. Tegyük mindehhez hozzá azt is, hogy ezzel a döntésével az unió egyik alapító állama a schengeni megállapodás szabad áramlásának princípiumával szegül szembe,¹¹ országának védelmére.

⁸ IRIBARREN 2024.

⁹ ROSSITER 2021.

¹⁰ WIEDER 2024.

¹¹ RODRÍGUEZ-PINA 2024.

A kereszténydemokraták még messzebb akarnak menni: valamennyi bevándorló kitoloncolását követelik, beleértve azokat is, akik politikai menedékkjogot kérnek. A zöldek számára ugyanakkor ez teljes mértékben elképzelhetetlen, hiszen – hangsúlyozzák – ezzel a háború utáni Németország egyik alapértéke, a menedékkjog kérdőjeleződne meg.

Ne feledkezzünk meg arról sem, hogy ugyan az Európai Bizottság elnök asszonya német, és sikerült másodsorra is a bizottság élére kerülnie, azonban egy belső konfliktusokkal küzdő ország igencsak meggyengült pártjának a tagja.

A társadalmi kohéziót biztosító értékek, így a demokratikus szabályok, illetve a gazdaság válságával küzdő két ország legyengült belpolitikai helyzete még inkább kibillenti stabilitásából az unió két alapító pillérét. De vajon akkor melyek lesznek azok az erők – országok, pártcsoportok –, amelyek az Európa megmentését célul tűző Draghi-jelentésben előírt recepteket alkalmazni fogják? Másképpen fogalmazva: a két alapító állam meggyengülése vajon kik előtt nyithatja meg közép-, illetve hosszú távon a vezetői szerep átvételének lehetőségét?

2024. szeptember 19.

Felhasznált irodalom

- COURTOIS, Gérard (2022): 8 mars 2007 : le jour où Sarkozy a dégainé l'identité nationale. *Radio France*, 2022. március 31. Online: www.radiofrance.fr/franceculture/8-mars-2007-le-jour-ou-sarkozy-a-degainé-l-identite-nationale-7612296
- Discours sur l'Europe (2024). *Élysée*, 2024. április 24. Online: www.elysee.fr/emmanuel-macron/2024/04/24/discours-sur-leurope
- Franceinfo (2024): Nouveau gouvernement : réflexion en cours à Matignon pour créer un ministère de l'Immigration. *Franceinfo*, 2024. szeptember 9. Online: www.francetvinfo.fr/politique/gouvernement-de-michel-barnier/info-franceinfo-nouveau-gouvernement-michel-barnier-reflechit-au-retour-d-un-ministere-de-l-immigration_6772024.html
- Immigration: les chiffres pour 2023 (2024). *Vie publique*, 2024. július 1. Online: www.vie-publique.fr/en-bref/292779-immigration-les-chiffres-pour-2023
- IRIBARREN, Marta Iraola (2024): EU Top Jobs Have Been Decided, What's Next? *Euronews*, 2024. június 28. Online: www.euronews.com/my-europe/2024/06/28/eu-top-jobs-have-been-decided-whats-next
- La Croix (2024): Commission européenne : Ursula von der Leyen nomme les 26 membres de son nouvel exécutif. *La Croix*, 2024. szeptember 17. Online: www.la-croix.com/international/commission-europeenne-ursula-von-der-leyen-nomme-les-26-membres-de-son-nouvel-executif-20240917

A francia–német tengely fokozatos gyengülése az Európai Unión belül

- MAINGUET, Maxime (2024): Michel Barnier: voici l'équipe qui va accompagner le nouveau Premier ministre à Matignon. *Ouest-France*, 2024. szeptember 17. Online: www.ouest-france.fr/politique/michel-barnier/michel-barnier-voici-lequipe-qui-va-accompagner-le-nouveau-premier-ministre-a-matignon-d4abed4-74ec-11ef-a1b1-27949002d4f5
- RODRÍGUEZ-PINA, Gloria (2024): Map | How Germany's Border Closures Jeopardize the Schengen Area. *EL PAÍS*, 2024. szeptember 16. Online: <https://english.elpais.com/international/2024-09-16/map-how-germanys-border-closures-jeopardize-the-schengen-area.html>
- ROSSITER, Joe (2021): Merkel's Immigration Policy: A Failure? *History in Politics*, 2021. május 15.
- The Future of European Competitiveness: Report by Mario Draghi (2024). *European Commission*, 2024. szeptember 9. Online: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en
- WIEDER, Thomas (2024): German Regional Elections: Far-Right Surge in Thuringia and Saxony Weakens Scholz's Coalition. *Le Monde*, 2024. szeptember 2. Online: www.lemonde.fr/en/international/article/2024/09/02/german-regional-elections-far-right-surge-in-thuringia-and-saxony-weakens-scholz-s-coalition_6724445_4.html